

עין משפט
נר מצוה

עא:

בן נח שבירך את השם ונתגייר בו'. תימה אי הוה מילתיה דרבי חנינא כתנאי דפליגי צהחולץ (יבמות דף מח:) מפני מה גרים מעונין בזמן הזה מפני שלא קיימו ז' מצות שקבלו עליהן בני נח אלמא מיענשי ורבי יוסי פליג התם ואמר גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ולא מיענשי כלל ועוד קשה דסוגיא דהכא

דלא כחד דאמריין עשה כן בישראל חייב ואי כר' יוסי כקטן שנולד דמי ונראה שיש לחלק דכולה שמעתין צדיני אדם והתם צדיני שמים: **בן־נח** בחמורה מישך שייבא. חנק שהיא מיתה קלה היה ראוי לו מתחלה ויותר ובסמוך גבי סרחה ולצסוף בגרה דקאמר צסקילה מ"ט לא דכיון דאישתני אישתני הא דקרי ליה אישתני לאו אמיתה קאי אלא אישתני גופה והא דאמר רבי יוחנן לתנא תני תידון צסקילה והכא לא דיינין ליה צמיתה קמיימא משום דהתם לא אישתני דינא כי הכא ומיהו קשה דגבי סרחה ואחר כך בגרה לא משמע דאירי צשינוי הגוף מדקאמר כ"ש הכא דאישתני לגמרי משמע דאישתני קמא כהאי ונראה לפרש דהא דקאמר קלה צחמורה מישך שייכא לאו למימר דלא חשיב אישתני קטלא דמכל מקום קטלא אישתני אלא כלומר אית לן למדייניה צקלה כיון דמעיקרא נתחייב אף צחמורה מזו ולא דמי לצן נח שצירך את השם דלא דיינין צמיתה דהשתא דחמורה דמעיקרא לא איחייב צה ובמיתה דמעיקרא נמי לא כיון דהשתא לא שייכא ציה:

מסכתברא

רוצח מעיקרא סייף והשתא סייף אלא אשת איש מעיקרא סייף והשתא חנק בנערה המאורסה ראירי ואירי בסקילה והא עשה כן בישראל דומיא דאשת חבירו קתני *אלא קלה בחמורה מישך שייכא הניחא לרבנן דאמרי סייף חמור אלא לרבי שמעון דאמר חנק חמור מאי איכא למימר רבי שמעון סבר לה כתנא *דבי מנשה דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא חנק בשלמא אשת איש מעיקרא חנק והשתא חנק אלא רוצח מעיקרא חנק והשתא סייף קלה בחמורה מישך שייכא לימא מסייעא ליה *דסרחה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה מ"ט לא לאו משום דהואיל ואישתני אישתני וכ"ש הכא דאישתני לגמרי האמר ליה רבי יוחנן *לתנא תני תידון בסקילה: **במתני'** בן סורר ומורה נידון *על שם סופו ימות זכאי ואל ימות חייב שמיתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם לצדיקים רע להן ורע לעולם יין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע ורע לעולם כגום לרשעים רע להן ורע לעולם לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם: שקט לרשעים רע להן ורע לעולם לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם:

בן נח

צא על ערות ישראל שאין להם לצן נח נדון צדיני ישראל ואוקימנא צנערה המאורסה דלדידהו לית להו ודיינין להו צדינא דידן: והא **עשה כן בישראל דומיא דאשח חצרו קסני**. אלמא בישראל צעולת צעל עסקינן דאילו צאשת חצירו ליכא נערה המאורסה כדאמרינן[[] צעולת צעל יש להן נערה המאורסה אין להם: **אלא קלה צחמורה מישך שייכא**. כלומר לעולם צא"ח ודקא קשיא לך אחמי חייב הרי נשתנה דינו ומיתתו אין כאן שניו מיתה דיש צכלל מיתה חמורה מיתה קלה וכיון דמעיקרא הוי סייף דחמירא והשתא מיתת חנק קלה צכלל מיתה זו הוה ויותר היה ראוי לו מתחלה. אצל צרכת השם מעיקרא הוה סייף קל והשתא סקילה דחמירא: **מאי איכא למימר**. הרי נשתנה מיתתו דצמיתה חמורה זו לא היה ראוי: **לימא מסייע ליה**. לרבי חנינא דאמר דינא דהשתא צעי למדייניה: **סרחה**. נערה המאורסה ציימי נערות שהיא צסקילה ולצסוף בגרה משעמדה צדין: **סדון צחנק**. כדינא דהשתא: **צסקילה מאי טעמא** לא. מתדנה משום דכיון דאישתני גופה אישתני קטלא ונהי דלגמרי לא מיפטרט משום דקלה צחמורה מישך שייכא כל שכן הכא דאישתני לגמרי צין צדינו צין צמיתתו וכיון דלא מחייב צהא מיתה פטור לגמרי: **סדון צסקילה**. דמעיקרא אע"ג דאישתני גופה לא אישתני קטלא הכא נמי נדייניה דדמעיקרא צמיתתו הקלה: **במתני' הנייה להם**. שאין מוסיפין לחטוא: והנייה לעולם. ששקט כל הארץ: **רע להם**. שהיו מוסיפין זכויות: **רע לעולם**. שהיו מגניין על דורס ומוכיחין את הדורות: **יין ושינה לרשעים הנייה להם והנייה לעולם**. כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאין ואינן מריעין לצריות: **לצדיקים רע להם**. שאין עוסקין צתורה: **רע לעולם**. שהתורה אהת עוסקין צה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פורענות צא לעולם: **פיזור**. שנפרצין זה מזה ואין יכולין להועץ עמה רעה ולסייע זה את זה:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

כוליה קרא יתירא. דמצי למכתב והואתםס אותו אל שער העיר ההוא וסקלתם: **צפני שנים**. צבעינן עדים שהוכיחוהו ועצר שאין אציו ואמו נאמנין עליו להרגו דכתיב (דברים ח) על פי שנים עדים יומת המת: **ומלקין אותו צפני ג'**. כלומר יציאוהו צפני ג' דיינין והדיינין יחייבוהו מלקות וילקוהו שליח צ"ד כשאר הלוקין מלקות צפני ג' צפרקא קמא (דף י.)**: כרדני אצנה**. צתמוצות (דף מו.) גצי מוציא שם רע מנא לן דלקי דכתיב ולקחו זקני העיר את האיש ויסרו אותו: **למדנו ויסרו**. דמוציא שם רע מווסרו אותו דצן סורר ומורה וההוא דיסרו דצן סורר ומורה למדנו מצן דכתיב (א) שם אש צן וההוא צן למדנו מצן (דברים כה) והיה אש צן הכות הרשע: **אש כן**. דלשך מלתא לחודא אחא ולא למעוטי סומין: **לכסוד צנוו הוא**. סורר ומורה ומשמע הוא שלקה צפניכם ומדכתיב זה שמראין צאצצנו עליו ולא סומין: **במתני' צרה עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן פטור**. דתו לא דיינין ליה כיון דאילו עצד השתא לאו צר קטלא הוא: **ואם משגמר דינו צרה**. משעת גמר דין הוי כצצרא קטילא וצוצ אין לנו לחפש צזכותו ולהצילו: **גבאי הוצילו ונשטנה דינו (נשטנה מיטסו)**. דאילו מעיקרא נדון צעד אחד וצדיין אחד וצלא התראה ואילו עציד השתא צעינן התראה וסנהדרין של כ"ג ועדים: **ונשטנים מיטסו**. דכל מיתת צני נח סייף[[] ואילו עציד השתא צנו למדייניה צסקילה והוא לא אחייב צהא מיתה הלכך פטור: **שאני הכא דאילו עציד השתא לאו צר קטלא הוא**. אצל הכא אילו עציד השתא צר קטלא הוה אע"ג דנשתנה דינו ומיתתו לא מיפטר ודיינין ליה צדינא דהשתא: **ס"ש**. מסיפא תיובתא:

חייב. אלמא אע"ג דאשתני לא אפטרי: **שהנה אש חצירו**. הרג דהוי צסייף וכן צא על אשת חצירו פטור משום דאילו עציד השתא לאו צר קטלא הוא: **עשה כן**. צהיותו כותי[[]: **לישראל**. כגון שהרג את ישראל או צא על אשת איש ישראל ונתגייר חייב דאי עצד השתא צר קטלא הוא ואע"ג דנשתנה דינו לדון צעדה ועדים והתראה אי הוה עציד השתא מיתתו לא אישתני דרורא נמי השתא צסייף: **דאידי ואידי צסקילה**. אש לא נתגייר נמי נדון צסקילה כדאמריין נמי צפרקין דלעיל (דף מ.) והא **עשה כן בישראל דומיא דאשח חצרו קסני**. אלמא בישראל צעולת צעל עסקינן דאילו צאשת חצירו ליכא נערה המאורסה כדאמרינן[[] צעולת צעל יש להן נערה המאורסה אין להם: **אלא קלה צחמורה מישך שייכא**. כלומר לעולם צא"ח ודקא קשיא לך אחמי חייב הרי נשתנה דינו ומיתתו אין כאן שניו מיתה דיש צכלל מיתה חמורה מיתה קלה וכיון דמעיקרא הוי סייף דחמירא והשתא מיתת חנק קלה צכלל מיתה זו הוה ויותר היה ראוי לו מתחלה. אצל צרכת השם מעיקרא הוה סייף קל והשתא סקילה דחמירא: **מאי איכא למימר**. הרי נשתנה מיתתו דצמיתה חמורה זו לא היה ראוי: **לימא מסייע ליה**. לרבי חנינא דאמר דינא דהשתא צעי למדייניה: **סרחה**. נערה המאורסה ציימי נערות שהיא צסקילה ולצסוף בגרה משעמדה צדין: **סדון צחנק**. כדינא דהשתא: **צסקילה מאי טעמא** לא. מתדנה משום דכיון דאישתני גופה אישתני קטלא ונהי דלגמרי לא מיפטרט משום דקלה צחמורה מישך שייכא כל שכן הכא דאישתני לגמרי צין צדינו צין צמיתתו וכיון דלא מחייב צהא מיתה פטור לגמרי: **סדון צסקילה**. דמעיקרא אע"ג דאישתני גופה לא אישתני קטלא הכא נמי נדייניה דדמעיקרא צמיתתו הקלה: **במתני' הנייה להם**. שאין מוסיפין לחטוא: והנייה לעולם. ששקט כל הארץ: **רע להם**. שהיו מוסיפין זכויות: **רע לעולם**. שהיו מגניין על דורס ומוכיחין את הדורות: **יין ושינה לרשעים הנייה להם והנייה לעולם**. כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאין ואינן מריעין לצריות: **לצדיקים רע להם**. שאין עוסקין צתורה: **רע לעולם**. שהתורה אהת עוסקין צה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פורענות צא לעולם: **פיזור**. שנפרצין זה מזה ואין יכולין להועץ עמה רעה ולסייע זה את זה:

צא על ערות ישראל שאין להם לצן נח נדון צדיני ישראל ואוקימנא צנערה המאורסה דלדידהו לית להו ודיינין להו צדינא דידן: והא **עשה כן בישראל דומיא דאשח חצרו קסני**. אלמא בישראל צעולת צעולת צעל עסקינן דאילו צאשת חצירו ליכא נערה המאורסה כדאמרינן[[] צעולת צעל יש להן נערה המאורסה אין להם: **אלא קלה צחמורה מישך שייכא**. כלומר לעולם צא"ח ודקא קשיא לך אחמי חייב הרי נשתנה דינו ומיתתו אין כאן שניו מיתה דיש צכלל מיתה חמורה מיתה קלה וכיון דמעיקרא הוי סייף דחמירא והשתא מיתת חנק קלה צכלל מיתה זו הוה ויותר היה ראוי לו מתחלה. אצל צרכת השם מעיקרא הוה סייף קל והשתא סקילה דחמירא: **מאי איכא למימר**. הרי נשתנה מיתתו דצמיתה חמורה זו לא היה ראוי: **לימא מסייע ליה**. לרבי חנינא דאמר דינא דהשתא צעי למדייניה: **סרחה**. נערה המאורסה ציימי נערות שהיא צסקילה ולצסוף בגרה משעמדה צדין: **סדון צחנק**. כדינא דהשתא: **צסקילה מאי טעמא** לא. מתדנה משום דכיון דאישתני גופה אישתני קטלא ונהי דלגמרי לא מיפטרט משום דקלה צחמורה מישך שייכא כל שכן הכא דאישתני לגמרי צין צדינו צין צמיתתו וכיון דלא מחייב צהא מיתה פטור לגמרי: **סדון צסקילה**. דמעיקרא אע"ג דאישתני גופה לא אישתני קטלא הכא נמי נדייניה דדמעיקרא צמיתתו הקלה: **במתני' הנייה להם**. שאין מוסיפין לחטוא: והנייה לעולם. ששקט כל הארץ: **רע להם**. שהיו מוסיפין זכויות: **רע לעולם**. שהיו מגניין על דורס ומוכיחין את הדורות: **יין ושינה לרשעים הנייה להם והנייה לעולם**. כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאין ואינן מריעין לצריות: **לצדיקים רע להם**. שאין עוסקין צתורה: **רע לעולם**. שהתורה אהת עוסקין צה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פורענות צא לעולם: **פיזור**. שנפרצין זה מזה ואין יכולין להועץ עמה רעה ולסייע זה את זה:

גבאי הוצילו ונשטנה דינו (נשטנה מיטסו)

מסורת הש"ס

(א) כתובות מו., (ב) [פסחים קטז: א] (ג) [זיל ונשתנית], (ד) [לעיל מ: ט], (ה) כתובות מה., (ו) שם:, (ז) [לעיל סח: א] (ח) [לעיל ט: א], (ט) צס"א: בנימות, (י) [לעיל מ: ט].

תורה אור השלם

1. וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת הָאִישׁ וְיָסְרוּ אוֹתוֹ: דברים כב יח
2. כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵד אֵינֶנּוּ שְׂמֹעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיֹסְרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמָע אֲלֵיהֶם: דברים כא יח
3. וְיִקְחֶהּ אִם בֶּן הַבּוֹת הָרָשָׁע וְהַפִּילּוּ הַשִּׁפְטִי וְהִדְּקוּ לַפְּנֵי כָּדִי רָשָׁעוֹת בְּמִסְפָּר: דברים כה ב
4. וְאָמְרוּ אֵל זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵי זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵד אֵינֶנּוּ שְׂמֹעַ בְּקוֹלָנוּ וּזְלִיל וּסְבֵא: דברים כה ב

גליון הש"ס

גב' אילא קלה בחמורה מישך שייב. עיי לקמן דף פ ע"ב מוספתא ד"ה הוי:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למדנו וכו' מכן דכתיב גביה כן והוא:

מוסף רש"י

ויסרו מווסרו ויסרו מבין. כתיב הכא (במזויל שם רע) ויסרו אותו וכתיב גבי סורר ומורה יסרו, מה להלן כן עמו אף כאן כן עמו, והיינו ויסרו דהכא מווסרו דהתם, וההוא ויסרו דהתם מכן שעמו, דלגמריה לכן שעמו על ויסרו דהכא, והדר יליף כן דאיתנין הכא מכן, והיה אש כן הטות, מה התם מלקות אף הכא מלקות (כתובות מו.). דאילו זנאי השתא לאו סקילה איכא אלא חנק, דכי כתיב סקילה צינתה נערה כתיב, שאמר כי יהיה נערה צמולה וגו' השתא נמי צחנק, דכיון דאשתני גופא אין חטא להעמדה צדין, אשתני קטלא לכהשתא (שם מה.).